

A hazafias erők győzelme Dél-Vietnamban

Ismét bombázták az ünnepi díszet öltött Hanoit

Hanoi (VNA, AFP) — Nagyarányú győzelmet arattak a dél-vietnami hazafias erők a kambodzsai határ mellett levő Leo Ninh közelében. A dél-vietnami felszabadító hadsereg offenzívája e térségben október 28-tól november 2-ig tartott. A partizánok éjjel-nappal támadták az ellenséges állásokat.

Nem végleges adatok szerint a harcokban az amerikai katonák 2000, míg a saigoni kormánycsapatok 800 katonát veszítettek. A partizánok 40 tankot és 30 ágyút megsemmisítettek, 8 repülőgépet lelőttek.

Az AFP jelentése szerint az amerikai repülőgépek hétfőn délelőtt három hullámban támadták Hanoit. A betolakodó repülőgépek bombaterheitel, köztük készleltetett bombákat, a főváros északi peremén pályaudvarára, külvárosi lakónegyedekre, és a Gia Lam repülőter környékére szórták.

A VDK légvédelmi alakulatai „föld-levegő” típusú rakéta segítségével egy amerikai repülőgépet megsemmisítettek.

Az amerikai légítámadások nem tudták megakadályozni, hogy Hanoi ünnepi ülést tartsanak az Októberi Forradalom évfordulója alkalmából a párt és a

kormány vezetői, valamint többszáz meghívott vendég részvételével. Truong Chinh elvtárs, a VDP Politikai Bizottságának tagja mondott beszédet. Hétfőn ünnepélyes külsőségek között a VDP és a kormány több vezetőjének, valamint az itt tartózkodó szovjet küldöttségek vezetőinek jelenlétében nyújtották át a Lenin-rendet a kitüntetett vietnami személyiségeknek: Ho Si Minh elvtársnak, a VDP és a VDK elnökének, valamint Ton Duc Thang elvtársnak, a VDK alelnökének.

A hatalomátvétel után nyugalom Jemenben

Az új kormány a belső erők összebékítését akarja

Szanaa (AFP, MENA) — Az új jemeni vezetők, első nyilatkozatukban hitet tettek az arab szolidaritás mellett és értésre adták, hogy első feladatuknak tartják a polgárháború befejezését. Egy nappal Szalal elnök és kormányának leváltása után, a jemeni fővárosból érkező hírek nyugalomról számol-

A kormánycsapatok kiverték a zsoldosokat Kongóból

Kinshasa (Reuter, AP)

A kongói kormánycsapatok teljes ellenőrzést gyakorolnak Bukavu városban. A kivert zsoldosok — Schramme-mal együtt — átlépték a rwandai határt. A kormánycsapatok győzelmet arattak a zsoldosok második csoportja felett is, akik a múlt héten Angolából törtek be.

A zsoldosok fegyvertelenül léptek át a szomszédos ország területére, s most azt várják, hogy a Nemzetközi Vöröskereszt Máltába, illetve Zambiába szállítsa őket.

Az USA repülőgépgyárat ad el Izraelnek

New York (TASZSZ)

A Jet Commander amerikai repülőgépipari részvénytársaság modern sugárhajtású gépeket előállító repülőgépgyárat ad el Izraelnek. A gyár rövidesen üzemelni fog és utasszállító repülőgépeket állít elő. A gépeket azonban — a gyár képviselőjének szavai szerint is — minden célra, köztük katonai célokra is, fel lehet használni.

Az új jemeni vezetők, első nyilatkozatukban hitet tettek az arab szolidaritás mellett és értésre adták, hogy első feladatuknak tartják a polgárháború befejezését. Egy nappal Szalal elnök és kormányának leváltása után, a jemeni fővárosból érkező hírek nyugalomról számol-

Adenben folytatódnak a harcok

Aden (REUTER, AP)

Adenben nagy tömeg tüntetett a három napja tartó testvérharcok ellen és követelte a két nemzeti mozgalom egységének megvalósítását. A két nemzeti mozgalom helyi vezetői közölték: fegyverszüneti megállapodást kötöttek egymással.

A jelentések azonban arról számolnak be, hogy Adenben a legújabb tüszünet ellenére vasárnap este és hétfőn folytatódtak a testvérharcok. A múlt hét péntekjén kirobbant fegyveres összetűzések óta összesen 70 ember vesztette életét, 250 megsebesült.

Áradások Olaszországban

Róma (AP)

Majdnem egy évvel az Észak-Olaszországban pusztított katasztrófális áradások után, a több nap óta tartó heves esőzések következtében Olaszország-szerte ismét több folyó lépett ki medréből. Az Adriai-tengeren pusztító vihar nyomán fellépő ár ismét behatolt Velencébe, és a csatornaváros mélyen fekvő központját több mint fél méterrel viz borítja. Hatvan centiméteres hó esett az Alpokban és több átjárót elzáró. Áradásokat jelentenek a Po torkolatából is.

Az ATS-3 fellövése

Kennedy-fok (REUTER, AP)

A Kennedy-fokról vasárnap este egy Atlas-Agena rakéta segítségével föld körüli pályára juttattak egy 365 kilogrammos mesterséges holdat. Az ATS-3 (alkalmazott technikai mesterséges hold) kilövését korábban kétszer is elhalasztották. Az űrlaboratórium több kísérletet van hivatva elvégezni. Fedélzeti felszerelési közt megtalálható egy speciális navigációs rendszer, az elvesztett űrpilóták felkutatására, valamint egy különleges kamera, amely a meteorológiai előrejelzéseket teszi pontosabbá.

Ünnepi koncert

Az orosz-szovjet zeneirodalom neves alkotóinak ismeri műveivel ünnepelte az Októberi Forradalom jubileumát a filharmonia. A Szegeci Bartók Béla Zenekar tegnapi délelőtti a színházban Komor Vilmos, Kosuth-díjas, érdemes művész vezényletével Musszorgszkij: Hovanscina című operájának előjátékát — Hajnal a Moszkva folyó felett — Prokofjev: VII. szimfóniáját és Borodin operájának — a szegeci operatársulat küszöbön álló bemutatójának, az Igor hercegnek — látványos részletét, a Poloveci táncokat játszotta.

A három mű három átlagból szempontú igénytel jelentett feladatot a szegeci együttesnek. Musszorgszkij természetfésű, szinte képszerű muzsikája a szólóhangszerek plasztikus, rendkívül cizellált kamarakörűsét hallata ki a darabban. Prokofjev utolsó szimfóniája egy zenei oeuvre, összehangolás minden ízében talán még tisztázatlan megfogalmazás-kísérletét, a Poloveci táncok pedig a grandiózus néptünnepély „lovag-

lasszerűen” lüktető, széles tablóknak láttató panorámáját. Komor Vilmos drámai összefoglalásra koncentráló, meggyőző erejű, kifejező vezénylese egészséges zenei környezetet teremtett, határozott eligazodási biztositott a szegeci együttesnek.

A műsor második részében elhangzó Hacsaturjan: Hegedűverseny Várnagy Lajos mutatta be, aki a koncertmesteri pulót cserélte fel a szolózereppel. Az ő művészetének megismerését nem ez a hétfő délelőtti koncert ígerte, hiszen az elmúlt két évtizedben nyílt néhány alkalom találkozni vele hangverseny-pódiumon. Mégis változatlanul kérdőjel, miért néhány és nem gyakori ez a lehetőség Várnagy Lajos, a hegedűművész hallani — nekünk, szegedieknek. Játéka plasztikusan egyszerű, salangmentes. Kifejezette az az előadótus, aki nem találkozik — még a zsepális modorosság útján-módján sem — a szerzői szándék és hallgatói érdeklődés közé. N. I.

A parancs

Gerencsér Miklós drámájának
ősbemutatója Szegeden

Siflis József felvétele

Jelenet A parancs második részéből. Nágya (Liska Zsuzsa), Mihály (Kiss Gábor) Péter (Jászai László) és Pavlikov (Mentes József)

Valahol Kelet-Ukrajnában, Caricin környékén. Lebegyev földbirtokos tanyáján, mint egy védett szigeten, távol a polgárháború viharaitól, hadifogolyként él Nyitrai Mihály, az osztrák-magyar monarchia volt köz-katonája, hajdani budapesti munkás. Ebben a védettségben idillikus szerelem szövődik közte és a tanya szép cselédje, Nágya között. A fehérek és a vörösök harcoktól, az állásfoglalástól, a történelemtől, s nem akar még egyszer fegyvert fogni, belekerül a polgárháború forgatagába. Találkozik bátyjával, Péterrel, aki szintén hadifogoly volt, de csatlakozott a forradalomhoz és egy vörös katonai egység parancsnoka lett. Nyitrai Mihály választásra kényszerül: kövesse-e bátyja példáját, belépjen-e a vörösök közé, vagy továbbra is fenntartsa elszigeteltségét, különállását, a „semmi közöm hozzá” korábbi magatartását.

Ebből a drámai szituációból indul ki Gerencsér Miklósnak, az ismert írónak, újságírónak a Szegeci Nemzeti Színházban ősbemutatóként színre került *A parancs* című új darabja. A darab a szerző második drámai alkotása; első darabját, a *Kerekeskút*-ot — mint ismeretes — közel tíz évvel ezelőtt, szintén a szegeci színház mutatta be. A polgárháború viharában, magyar internacionalisták között játszódó új mű iródmunk első olyan drámai alkotása, amely az októberi forradalomban harcoló magyarok problémáira keresi és kutatja a választ: A parancs a szerző és a színház tisztelgése a Nagy Október emléke előtt. Azonban nem üres és látványos tisztelgés. A dráma nem az üneplésért hangszülőző alkalmi alkotás, hanem a felvetett problémák mélysegéit vizsgáló és kutató mű, ösztinte, igaz beszéd a forradalomról, a polgárháborúról, s a harcoló magyarokról.

A dráma alapkérdése, hogy mit keresnek ebben a harcban, az „oroszk harcban” a magyarok, miért vesznek részt benne, mi köziük hozzá. Ez a probléma felvetődik egy másik ugyan-csak internacionalistákról szóló műben, Jancsó Miklós új filmjében. A parancs bemutatásával egyidőben vetített Csillagosok, katonákban is. De ott — mint ismeretes — éppen csak felvetődik, a film nem ad rá választ. Gerencsér darabja viszont éppen erre a kérdésre épül, erre keresi a választ, s találja is meg, a lelkiismeret parancsában, amely — erre utal a dráma címe — azt mondja, hogy ez a harc, ez

a véres és kegyetlen polgárháború, nem kizárólag az orosz nép ügye, ebben a gigászi küzdelemben az emberiség jövője születik, formálódik, résztvenni benne tehát éppen ezért kötelesség, ahogyan Péter, a forradalmár megfogalmazza, a lelkiismeret parancsa.

Ez a kérdés és ez a válasz nem elvont vitákban, hanem emberi sorsok alakulásának rajzában, bonyolult lelki folyamatok bemutatásával lép elénk. Mihály, aki közömbös és kivülről akar maradni, aki nem fogadja el a vörös katonától a számára felajánlott fegyvert, az események kénytelen megismersék a harcra. A fehérek véresre korbácsolják szegélyes parancsnokát a színpadon. Mihály kezében először a bosszú emelődik magasra a fegyvert. De még akkor is azt hiszi, hogy számára a harc ezzel, az egyéni bosszú végrehajtásával befejeződött. A későbbi események, köztük főképpen Nágyának lényegében hozzá hasonló útja a forradalomhoz, továbbá a Magyar Tanácskormány diadalmos győzelme és fájdalom bukása azonban meggyőzik őt arról, hogy nincs más út, mint a forradalom vállalása.

Gerencsér darabjának nagy értéke az emberi jellemek szemléletes, eleven rajza. A dráma a két főhősön, Mihályon és Péteren kívül, karakterisztikus képet ad a kisebb szereplőkről is. Ezek közül főképpen az öreg Pavlikov és a Pópa arcéle életszerű, s bár — akárcsak a vörös harcok — bizonyos irodalmi hagyományokhoz kapcsolódnak, mégis meggyőzőek, hatásosak és magas színvonalon hordozzák — képviselik a mondanivalót.

A dráma kétségtelen értékeinek — az alapkérdés és a választ vizsgáló, tisztasága, valamint a plasztikus jellemrajzok — hangsúlyos kiemelése sem feledteti A parancs talán legkiütőbb szerkezeti hibáját, a különösen a második részben megmutató epikus jellegét és az ábrázolás bizonyos fokú eltulodását a szatizmus irányába. A parancs epikus jellegét mutat, hogy a drámai erővonalak iránya, a konfliktus nem eléggé koncentrált. A fő ellentét a forradalmár Péter és a tétovázó Mihály között feszül; ez drámai. Ebben az ellentétben azonban jelentkezik a fő erők, a vörösök és a fehérek konfliktusa is, vagyis az intenzitás helyett valamiféle extenzív ábrázolás igénye; ez viszont epikus. A szatizmusnak pedig a legszemléletesebb példája, ahogyan a darab Nágya fejlődését összefoglalja. A hajdani cseléd lány hosszadalmas útját a forradalomig a dráma megfelelő motíválja. Amikor azonban ennek az útnak a vég-

állomását éppen magának Nágyának a szavaival bemutatja, összefoglalja, a rajz sematikusnak és elnagyoltnak tűnik, majdnem üres szavalsnak; nem a konstrukció, hanem a megfogalmazás hibájából. Valamiféle nehézkes ismétlődés, egyfajta egyhangúság jár ezzel együtt, kétségtelenül rontva, csökkentve a drámai intenzitás hatását.

A szegeci Szépi előadás színház lelkes és lelkiismeretes gondos, nagy felkészültséggel tanuskodó, szép előadása arra törekszik, hogy a mondanivaló lényegét állítsa a produkció középpontjába. Komor István rendezése amellett, hogy példája a műben rejlő lehetőségek maximális színpadi megvalósításának, az író és a színház termékeny, alkotó együttműködése szempontjából is figyelemreméltó: követendő lehet arra, hogyan foglalkozzék a színház mások, a jövőben az új darabokkal. Ennek az odaadásnak köszönhető, hogy A parancs előadása néha szinte felülmúlta, elhagyta magát a drámát, konkrétan, hitelesebben, valóságosabbá, s ugyanakkor szárnyalóbbá, emelkedettebbé is tette a darabot és a bemutatót egyaránt.

Az előadás színvonala egyszerű és egyenes, igazi együttes mozog a színpadon. A két főhős, Mihály és Péter alakítói közül a nehezebb, de dramaturgia szempontból hálásabb feladat a Mihály alakját bemutató Kiss Gábornak jutott. Játéka hiteles és meggyőző. Jászai László keményarcú forradalmára hasonlóképpen élettelen. Mentes József Pavlikov apója és Katona András Pópája kiemelkedő értékű alakítás; a konkrét és az általános, a jelenség és a lényeg dialektikája magas színvonalon tükröződik bennük. Ugyanezt mondhatjuk Kovács János meleg, emberi színekben gazdag Szilajevjéről és Pagonyi Nándor, Kátay Endre bolsevik katonáiról. Liska Zsuzsa, a színház új művésze Nágya gyengébb szerepében kissé halványabbnak tűnt. Károlyi István Lebegyevét, valamint Beszterczey Pált, Bordás Dezőt és Szabó Istvánt, az odesszai vörös matrózok szerepében hitelesnek éreztük. A négy fehér katonára rövidebb szerepében Csernak Arpadot, Kovács Gyulát, Gémesi Imrét és Marosi Károlyt láttuk.

Az előadás hiteles atmoszférájának megteremtésében jelentős része volt Vaszily Viktor korabeli dalokra épülő kísérlőzenének, a Székely László tervezte díszletnek, illetve pontosabban játéktérnek, valamint Bene Jánosné és Horváth Ferenc stílusos jelmezeinek.

Ókros László